

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sk/29/2020
Identifikačné číslo spisu: 1019200885
Dátum vydania rozhodnutia: 30.06.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:1019200885.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Aleny Adamcovej, v právnej veci žalobcu: Š.S. O., narodený XX. T. XXXX, bytom Q. Ž.G. A. M., X. Č.. XX/XX, zast.: JUDr. Rastislavom Kravárom, narodeným 01. januára 1972, bytom v Žiari nad Hronom, Hviezdoslavova č. 274/9, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8-10, o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia žalovanej z 31. mája 2019, Číslo: 52465-2/2019-BA, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 19. mája 2020, č. k. 20Sa/13/2019-57, t a k t o

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalovanej zamietla.

Žalobcovi nárok na náhradu trov kasačného konania voči žalovanej nepriznáva.

Odôvodnenie

I.

1. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom z 19. mája 2020, č. k. 20Sa/13/2019-57, postupom podľa § 191 ods. 1 písm. d/ zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zrušil napadnuté rozhodnutie žalovanej z 31. mája 2019, Číslo: 52465-2/2019-BA spolu s prvostupňovým správnym rozhodnutím z 19. marca 2019, číslo 28559-4/2019-BA a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. Žalovaná napadnutým rozhodnutím z 31. mája 2019 postupom podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z.z.“) odvolanie žalobcu zamietla a potvrdila prvostupňové správne rozhodnutie z 19. marca 2019, ktorým bolo rozhodnuté, že žalobca, ktorý utrpel poškodenie zdravia v dôsledku choroby z povolania zistenej dňa 29. novembra 2000 nemá podľa § 272 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. nárok na úrazovú rentu.

2. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu preskúmal v intenciách § 195 ods. 1, 2, 3, § 196 ods. 1 až 7, § 209 ods. 1 až 4, § 218 ods. 1, 2, 3, § 272 ods. 1 až

8, § 293o ods. 1, 2, § 293ay zákona č. 461/2003 Z.z., § 190 ods. 3, § 193 ods. 1 písm. a/, § 193a, § 195 ods. 1 až 5, § 195a zákona č. 65/1965 Zb. Zákonník práce (ďalej len „Zákonník práce č. 65/1965 Zb.“), § 195 ods. 4, § 198 ods. 1 písm. a/, § 199, § 202 ods. 1, 2 zákona č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce (ďalej len „Zákonník práce č. 311/2001 Z.z.“) a postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej SSP a dospel k záveru o dôvodnosti podanej žaloby, keď žalobou napadnuté rozhodnutie vyhodnotil ako nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov.

3. Krajský súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že vzhľadom na okolnosti predmetnej veci a obsah napadnutého rozhodnutia nebolo možné jednoznačne ustáliť, či boli alebo neboli porušené práva a právom chránené záujmy žalobcu tým, že v konaní boli nesprávne aplikované ustanovenia jednotlivých zákonov a o nároku na úrazovú rentu bolo rozhodnuté nesprávne, bez právneho opodstatnenia alebo odôvodnenia. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia je totiž nedostatočné, keďže sa žalovaná podrobne nezaoberala právnymi predpismi, o ktoré žalobca už v žiadosti o priznanie úrazovej renty opieral svoje nároky, ako aj dôvodmi uvedenými v podanom odvolaní proti prvostupňovému rozhodnutiu, výsledkom čoho bolo vydanie nepreskúmateľného rozhodnutia. Žalobca v podanej správnej žalobe, rovnako ako v žiadosti o priznanie úrazovej renty pretransformovaním nároku na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti a v odvolaní podanom proti prvostupňovému správnenému rozhodnutiu svoj nárok odvodzoval z § 272 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. Poukazoval tiež na § 272 ods. 1 až 8, ale aj na § 293o ods. 1 a § 293ay zákona č. 461/2003 Z.z., ktoré svojim právnym obsahom zjavne modifikovali nárok na úrazovú rentu, na ktorú bola prekvalifikovaná náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti podľa § 272 ods. 3 cit. zákona, uplatnený po 01. auguste 2006, respektíve po 01. januári 2009. Žalovaná sa s účinkami § 293o ods. 1, 2 a § 293ay zákona č. 461/2003 Z.z. vo svojich rozhodnutiach výslovne nezaoberala. Ďalej súd poukázal na znenie dôvodovej správy k návrhu zákona č. 310/2006 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z., k doplnenému § 293o. Tiež s odkazom na § 251 ods. 1 zákon č. 311/2001 Z.z., podľa ktorého ustanoveniami tohto zákona sa spravujú aj pracovnoprávne vzťahy, ktoré vznikli pred 01. aprílom 2002, ak nie je ďalej ustanovené inak. Nároky, ktoré z nich vznikli, a právne úkony urobené pred 01. aprílom 2002 sa posudzujú podľa doterajších predpisov, uviedol, že nároky zamestnanca zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú chorobou z povolania vzniknuté pred 01. aprílom 2002, teda aj nárok žalobcu na náhradu za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti (ide o nárok z pracovnoprávneho vzťahu), ktorý vznikol od 01. januára 2001 a bol uplatnený od 01. februára 2001, sa mali spravovať Zákonníkom práce č. 65/1965 Zb. Podľa § 195a Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. účinného do 31. marca 2002 škodou podľa tohto zákonníka nie je prípadná strata na dôchodku. Z dôvodu takejto právnej úpravy, ktorá je na vec aplikovateľná, už nemožno jednoznačne konštatovať, že nárok žalobcu na náhradu za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti podliehajúci právnemu režimu Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. zanikol priznaním starobného dôchodku. Dôvodová správa k návrhu zákona č. 310/2006 Z.z. zjavne vychádzala zo zániku tohto nároku podľa Zákonníka práce č. 311/2001 Z.z. v znení platnom a účinnom do 31. decembra 2003. Zákonník práce č. 65/1965 Zb. (ale ani iný právny predpis) zánik nároku žalobcu na náhradu za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti súčasne nespája so stratou alebo skončením zamestnania poškodeného zamestnanca a s nadväzujúcou úplnou stratou jeho zárobku (podľa neudržateľného konštatovania žalovanej ukončením pracovného pomeru neexistuje strata, ktorá by sa mala z pracovného pomeru kompenzovať). Naopak, pokiaľ je nesporný nárok poškodeného zamestnanca na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti ako kompenzácia k príjmu poberanému - v dôsledku choroby z povolania v nižšej výške, ako pred jej získaním, úplná strata zárobku odôvodňuje nárok na náhradu za stratu na zárobku o to viac. Z uvedených dôvodov a vzhľadom na obsah napadnutého rozhodnutia nebolo jednoznačne zrejmé najmä to, či nárok žalobcu na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti skutočne trval k 31. decembru 2003 alebo netrval. Tento skutkový záver bolo nevyhnutné ustáliť v prvom rade, nakoľko od neho sa odvíjal spôsob, akým mala žalovaná rozhodnúť o nároku podľa § 272 ods. 3, respektíve podľa § 293o ods. 1, 2 a § 293ay zákona č. 461/2003 Z.z. Pokiaľ žalovaná a jej generálny riaditeľ dospeli k záveru, že taký nárok žalobcu netrval, s odôvodnením záveru k tejto otázke sa nevysporiadali dostatočne, respektíve žalobcu neodkázali na príslušný všeobecný súd (obdobne to vyplýva z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. mája 2018, sp. zn. 9So/133/2016), ktorý bol spôsobom záväzným pre obe strany oprávnený rozhodnúť

o určení či sporný nárok na náhradu za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti trval k 31. decembru 2003 (vzhľadom na to, že do 31. decembra 2003 išlo o typický súkromnoprávny nárok plynúci z pracovnoprávných vzťahov majúci svoj základ výlučne v Zákonníku práce, a správny súd nemá právomoc o ňom rozhodovať). Tiež uviedol, že podľa § 261 ods. 2 Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. sa nepremlčujú nároky zamestnanca na náhradu za stratu na zárobku z dôvodu pracovného úrazu alebo choroby z povolania. Pokiaľ si o tejto predbežnej otázke urobili žalovaná a jej generálny riaditeľ vlastný úsudok (§ 198 ods. 1, 2 zákona č. 461/2003 Z.z), z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia nevyplýva, ako svoje závery odôvodnili, najmä o aké ustanovenia právneho predpisu svoje dôvody opreli. Okresný súd Žiar nad Hronom rozsudkom z 21. októbra 2002, č. k. 5C 44/02-45 rozhodol o nárokoch žalobcu tak, že uložil bývalému zamestnávateľovi žalobcu povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu za stratu na zárobku počas pracovnej neschopnosti a uložil mu tiež povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti počítaný od 01. februára 2001 do zaplatenia. Tento rozsudok však nič nehovorí o tom, či nárok žalobcu na náhradu za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti trval aj do budúcnosti, po vydaní tohto rozsudku, a to až do 31. decembra 2003.

4. Ďalej uviedol, že pokiaľ by žalobca osobitne podanou civilnou žalobou dosiahol rozhodnutie o určení, že jeho nárok na náhradu za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti k 31. decembru 2003 trval, bola by žalovaná povinná záver súdu v tejto otázke akceptovať. Žalovaná však bola oprávnená urobiť si o predbežnej otázke úsudok aj sama (čo zjavne urobila), pretože nešlo o prípad podľa § 198 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. (a nárok podľa právoplatného rozsudku Okresného súdu Žiar nad Hronom zjavne vznikol), avšak záver (úsudok) o predbežnej otázke bola povinná v odôvodnení rozhodnutia objasniť v dostatočne vyčerpávajúcom a žalobcovi zrozumiteľnom rozsahu, s uvedením právnych predpisov, podľa ktorých rozhodovala a s uvedením podkladov a úvah, ktorými bola vedená pri hodnotení dôkazov a pri použití právnych predpisov, na ktorých základe rozhodovala - § 209 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z.z. (čo zjavne neurobila a generálny riaditeľ žalovanej túto vadu v odvolacom konaní neodstránil). Generálny riaditeľ žalovanej zodpovedal predbežnú otázku v odôvodnení napadnutého rozhodnutia tak, že voľne citoval § 272 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z., § 195 ods. 5 Zákonníka práce č. 65/1965 Zb., § 24 ods. 4 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov a uviedol, že nárok na náhradu za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti vznikol poškodenému - žalobcovi k 01. januáru 2001, pričom žalobcovi bol na základe jeho žiadosti z 29. marca 2004 rozhodnutím zo 04. novembra 2004 priznaný starobný dôchodok späťne od 17. októbra 2003, na základe čoho dospel k záveru, že žalobca nemal nárok na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti, nakoľko dovŕšil dôchodkový vek pred 31. decembrom 2003, pracovný pomer ukončil pred 31. decembrom 2003, a teda neexistovala strata, ktorá by sa mala z pracovného pomeru kompenzovať, pričom jedinou náhradou, na ktorú by mal nárok (pokiaľ by sa naňho nevzťahovalo obmedzenie podľa § 24 ods. 4 zákona č. 100/1988 Zb.) bola náhrada za stratu na dôchodku. Bez bližšieho zdôvodnenia tiež uviedol, že poškodenému nárok na výplatu nároku na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti mal trvať do 28. marca 2003, kedy žalobca ukončil u zamestnávateľa pracovný pomer, respektíve poukázal na § 195 ods. 5 Zákonníka práce č. 65/1965 Zb.

5. Vzhľadom na vyššie uvedené, krajský súd pristúpil k zrušeniu oboch správnych rozhodnutí a k vráteniu veci žalovanej na ďalšie konanie.

6. O trovách konania krajský súd rozhodol podľa § 167 ods. 1 SSP tak, že úspešnému žalobcovi priznal náhradu trov konania.

II.

7. Proti tomuto rozsudku podala žalovaná v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

8. Namietala, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že rozhodol na základe

nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP).

9. Uviedla, že žalobcovi bola dňa 29. novembra 2000 zistená choroba z povolania - fluoróza. Žalobca si u zamestnávateľa (Závod slovenského národného povstania, a.s.) uplatňoval nároky plynúce z náhrady za stratu na zárobku počas dočasnej pracovnej neschopnosti, ako aj po jej skončení s tým, že o týchto nárokoch bolo rozhodnuté rozsudkom Okresného súdu Žiar nad Hronom z 21. októbra 2002, č.k. 5C 44/02-45, ktorý bol zamestnávateľ zaviazaný k úhrade náhrady za stratu na zárobku počas dočasnej pracovnej neschopnosti za obdobie rokov 1994 až 2000 ako aj k úhrade náhrady za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti, a to z dôvodu, že aj keď bola žalobcovi choroba z povolania zistená prvýkrát Klinikou pracovného lekárstva dňa 29. novembra 2000, žalobca bol 10. februárom 1994 preradený na menej platenú prácu na základe posudku posudkovej komisie. Náhrada za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti bola hradená priamo Sociálnou poisťovňou, a to za obdobie od 01. januára 2001 až do 16. októbra 2003, pričom počnúc 17. októbrom 2003 bola výplata tejto náhrady zastavená, z dôvodu priznania starobného dôchodku. Ďalej poukázala na § 272 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. podľa ktorého cit.: „Náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity a náhrada za stratu na dôchodku, ktoré sa vyplácali k 31. decembru 2003, a nárok na ich výplatu trvá aj po tomto dni, sa považujú od 1. januára 2004 za úrazovú rentu, a to v sume, v akej patrili do 31. decembra 2003. Na zvyšovanie úrazovej renty platí § 82 primerane.“ V tomto ustanovení zákon upravuje tzv. transformovanú rentu, ktorej existencia je podmienená výplatou náhrady za stratu na zárobku k 31. decembru 2003 a trvaním tohto nároku aj po 31. decembri 2003. Uviedla, že nárok na náhradu za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti mohol žalobcovi podľa § 195 ods. 5 Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. patriť maximálne do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom dovŕšil 65 rokov veku. Žalobca však podľa rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. decembra 2003, sp. zn. 2So/239/03 zaradený do I. pracovnej kategórie, a teda dôchodkový vek dovŕšil vo veku 55 rokov, t.j. dňa 18. decembra 2002. Jeho dovŕšením nedošlo k zastaveniu výplaty náhrady za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti. Keďže žalobca aj naďalej pracoval, vznikal mu pokles, ktorý musel byť kompenzovaný náhradou za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti, no pracovný pomer bol následne ukončený dňa 28. februára 2003. Napriek uvedenému, bola žalobcovi náhrada za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti vyplácaná aj naďalej až do 16. októbra 2003 z dôvodu, že žalobca bol od 01. marca 2003 evidovaný na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny. K zastaveniu výplaty náhrady za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti došlo k 17. októbrom 2003, a to pre podstatnú zmenu pomerov. Na tomto mieste žalovaná odkázala na judikát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky R 44/2002, podľa ktorého za podstatnú zmenu pomerov poškodeného, odôvodňujúcu zmenu v úprave jeho nároku za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity, treba považovať priznanie starobného dôchodku na jeho žiadosť. Zastavenie výplaty náhrady za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti nie je podmienené vznikom nároku za stratu na zárobku na dôchodku, ale skutočnosťou odôvodňujúcou zmenu v úprave nároku za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti je priznanie starobného dôchodku.

10. Ďalej žalovaná aj na rozpor v argumentácii krajského súdu, keď tento na jednej strane považoval náhradu za stratu na dôchodku za škodu, pričom v ďalšej časti rozsudku aj s odkazom na § 195a Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. uvádzal, že škodou nie je prípadná strata na dôchodku. Rovnako krajský súd na jednej strane spochybňoval záver žalovanej, že žalobca nemal k 31. decembru 2003 nárok na výplatu náhrady za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti, na druhej strane uvádzal, že skutočnosť, že uvedený nárok nebol vyplácaný k 31. decembru 2003 bolo zrejme z obsahu spisu a nebolo to ani sporné.

11. Vo vzťahu k náhrade za stratu na dôchodku žalovaná uviedla, že tento nárok žalobcovi ani nevznikol, nakoľko tak suma fiktívneho starobného dôchodku ako aj suma reálne priznaného starobného dôchodku k 17. októbrom 2003 dosahovali sumu 9.219,-Sk, a teda suma náhrady za stratu na dôchodku bola 0,-Sk. Rovnako žalovaná nemohla vziať do úvahy rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. mája 2018, sp. zn. 9So/133/2016 a z 27. septembra 2017, sp. zn. 9So/187/2015, nakoľko z predložených

dokumentov vyplýva, že žalobca mal nárok na náhradu za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti, len do dňa 16. októbra 2003 a od dňa 17. októbra 2003 bol žalobcovi priznaný a doplatený starobný dôchodok. Celé obdobie, t.j. od 10. februára 1994 (dátum preradenia) až do toho času (starobný dôchodca) je pokryté žalobcovi patriacimi dávkami, t.j. žalobca nebol na svojich právach ukrátený. Uzavrela, že základnou podmienkou priznania a vyplácania tzv. transformovanej úrazovej renty je podľa § 272 ods. 3 zákona č. 4612/2003 Z.z. existujúca výplata náhrady za stratu na zárobku spôsobená chorobou z povolania k 31. decembru 2003 a trvanie tohto nároku aj po 31. decembri 2003, čo však žalobca nespĺnil, keďže výplata predmetnej náhrady bola zastavená od 17. októbra 2003 z dôvodu priznania starobného dôchodku.

12. Navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 1 SSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

III.

13. Žalobca sa ku kasačnej sťažnosti žalovanej nevyjadril.

IV.

14. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ SSP) preskúmal kasačnú sťažnosť postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a po jej preskúmaní dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná a je potrebné ju zamietnuť.

15. Podľa § 2 ods. 1 SSP, v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

16. Podľa § 2 ods. 2 SSP, každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

17. Podľa § 6 ods. 1 SSP, správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

18. Podľa § 6 ods. 2 písm. c/ SSP, správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach;

19. Podľa § 199 ods. 1 písm. a/ SSP, sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Sociálnej poisťovne;

20. Predmetom kasačného konania v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým súd zrušil napadnuté rozhodnutie žalovanej z 31. mája 2019, Číslo: 52465-2/2019-BA spolu s prvostupňovým správnym rozhodnutím z 19. marca 2019, číslo 28559-4/2019-BA a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. Žalovaná napadnutým rozhodnutím z 31. mája 2019 postupom podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. odvolanie žalobcu zamietla a potvrdila prvostupňové správne rozhodnutie z 19. marca 2019, ktorým bolo rozhodnuté, že žalobca, ktorý utrpel poškodenie zdravia v dôsledku choroby z povolania zistenej dňa 29. novembra 2000 nemá podľa § 272 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. nárok na úrazovú rentu.

21. Podľa § 198 ods. 1 písm. a/ Zákonníka práce č. 311/2001 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2003, zamestnanec, ktorý utrpel pracovný úraz alebo u ktorého sa zistila choroba z povolania, má nárok

v rozsahu, v ktorom zamestnávateľ zodpovedá za škodu, na poskytnutie náhrady za stratu na zárobku alebo stratu na dôchodku;

22. Podľa § 199 Zákonníka práce č. 311/2001 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2003, náhrada za stratu na zárobku počas práceneschopnosti a náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti z toho istého dôvodu sú samostatné nároky.

23. Podľa § 201 ods. 1 Zákonníka práce č. 311/2001 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2003, náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity sa poskytne zamestnancovi v takej sume, aby spolu s jeho zárobkom po pracovnom úraze alebo po zistení choroby z povolania s pripočítaním prípadného invalidného dôchodku alebo čiastočného invalidného dôchodku poskytovaného z toho istého dôvodu sa rovnala jeho priemernému zárobku pred vznikom škody. Pritom sa neprihliada na zárobok zamestnanca, ktorý dosiahol zvýšeným pracovným úsilím.

24. Podľa § 201 ods. 5 Zákonníka práce č. 311/2001 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2003, zamestnancovi, ktorý bez vážnych dôvodov odmietne ponúkanú prácu alebo vhodné zamestnanie, patrí náhrada za stratu na zárobku podľa odsekov 1 až 4 iba vo výške rozdielu medzi priemerným zárobkom pred vznikom škody spôsobenej zamestnancovi pracovným úrazom alebo chorobou z povolania a priemerným zárobkom, ktorý by mohol dosiahnuť pri práci, ktorá mu bola ponúknutá. Zamestnancovi sa neuhradí škoda do sumy, ktorú si bez vážnych dôvodov nezarobil.

25. Podľa § 202 ods. 1 Zákonníka práce č. 311/2001 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2003, škoda podľa tohto zákona je prípadná strata na dôchodku.

26. Podľa § 202 ods. 2 Zákonníka práce č. 311/2001 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2003, náhrada za stratu na dôchodku patrí poškodenému v sume rovnajúcej sa rozdielu medzi výškou dôchodku, na ktorý mu vznikol nárok, a výškou dôchodku, na ktorý by mu vznikol nárok, keby nedošlo k zníženiu jeho zárobku následkom poškodenia zdravia pracovným úrazom alebo chorobou z povolania.

27. Podľa § 251 ods. 1 Zákonníka práce č. 311/2001 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2003, ustanoveniami tohto zákona sa spravujú aj pracovnoprávne vzťahy, ktoré vznikli pred 1. aprílom 2002, ak nie je ďalej ustanovené inak. Nároky, ktoré z nich vznikli, a právne úkony urobené pred 1. aprílom 2002 sa posudzujú podľa doterajších predpisov.

28. Podľa § 193 ods. 1 písm. a/ Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. v znení účinnom od 01. decembra 1999, zamestnancovi, ktorý utrpel pracovný úraz alebo u ktorého sa zistila choroba z povolania, je zamestnávateľ povinný v rozsahu, v ktorom za škodu zodpovedá, poskytnúť náhradu za stratu na zárobku;

29. Podľa § 193a Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. v znení účinnom od 01. decembra 1999, náhrada za stratu na zárobku po dobu práceneschopnosti a náhrada za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti z toho istého dôvodu sú samostatné nároky, ktoré neprislúchajú popri sebe.

30. Podľa § 195 ods. 1 Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. v znení účinnom od 01. decembra 1999, náhrada za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity sa po dobu 12 po sebe nasledujúcich mesiacov od vzniku nároku poskytne zamestnancovi v takej výške, aby spolu s jeho zárobkom po pracovnom úraze alebo po zistení choroby z povolania s pripočítaním prípadného invalidného alebo čiastočného invalidného dôchodku poskytovaného z toho istého dôvodu sa rovnala jeho priemernému zárobku pred vznikom škody. Pritom sa neprihliada na zvýšenie invalidného dôchodku pre bezvládnosť, na zníženie tohto dôchodku podľa právnych predpisov o sociálnom zabezpečení, na zvýšenie priznaných dôchodkov podľa týchto predpisov ani na zárobok zamestnanca, ktorý dosiahol zvýšeným pracovným úsilím.

31. Podľa § 195 ods. 4 Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. v znení účinnom od 01. decembra 1999, zamestnancovi, ktorý bez vážnych dôvodov odmietne nastúpiť prácu, ktorá mu bola zabezpečená, prislúcha náhrada za stratu na zárobku podľa predchádzajúcich odsekov iba vo výške rozdielu medzi priemerným zárobkom pred vznikom škody spôsobenej zamestnancovi úrazom alebo chorobou z povolania a priemerným zárobkom, ktorý mohol dosiahnuť pri práci, ktorá mu bola zabezpečená. Zamestnávateľ zamestnancovi neuhradí škodu do výšky sumy, ktorú si bez vážnych dôvodov opomenul zarobiť.

32. Podľa § 195 ods. 5 Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. v znení účinnom od 01. decembra 1999, náhrada za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti prislúcha zamestnancovi najdlhšie do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom dovŕši 65 rokov veku.

33. Podľa § 195a Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. v znení účinnom od 01. decembra 1999, škodu podľa tohto zákonníka nie je prípadná strata na dôchodku.

34. Podľa § 272 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z., náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity a náhrada za stratu na dôchodku, ktoré sa vyplácali k 31. decembru 2003, a nárok na ich výplatu trvá aj po tomto dni, sa považujú od 1. januára 2004 za úrazovú rentu, a to v sume, v akej patrili do 31. decembra 2003. Na zvyšovanie úrazovej renty platí § 82 primerane.

35. Najvyšší súd z obsahu súdneho spisu ako aj pripojeného administratívneho spisu žalovanej zistil, že
- žalobca mal uzatvorený pracovný pomer so zamestnávateľom Závod slovenského národného povstania, a.s., u ktorého naposledy pracoval za podmienok, za ktorých vzniká jemu priznaná choroba z povolania - fluoróza

- choroba z povolania bola zistená dňa 29. novembra 2000

- rozsudkom Okresného súdu Žiar nad Hronom z 21. októbra 2002, č. k. 5C 44/02-45 bol zamestnávateľ zaviazaný k úhrade náhrady za stratu na zárobku počas dočasnej pracovnej neschopnosti za obdobie rokov 1994 až 2000 ako aj k úhrade náhrady za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti

- pracovný pomer žalobcu bol skončený Dohodou o skončení pracovného pomeru dňa 28. februára 2003 z dôvodu nadbytočnosti podľa rozhodnutia predstavenstva zamestnávateľa č. 5/2003

- od 01. marca 2003 bol žalobca evidovaný na úrade práce ako nezamestnaný

- dňa 29. marca 2004 žalobca požiadal Sociálnu poisťovňu o priznanie starobného dôchodku

- rozhodnutím zo 04. novembra 2004 pod číslom XX XX XX XXXX bol žalobcovi od 17. októbra 2003 priznaný starobný dôchodok v sume 9.219,-Sk

36. Z obsahu administratívneho spisu žalovanej mal najvyšší súd tiež preukázané, že

- žalobca žiadosťou doručenou žalovanej dňa 17. októbra 2018 požiadal o „priznanie úrazovej renty pretransformovaním nároku na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti“ majúč za to, že nárok na náhradu za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti následkom zistenej choroby z povolania nezanikol, ale existoval aj k 31. decembru 2003 a zmenou legislatívnych pravidiel došlo k jeho transformácii na úrazovú rentu podľa § 272 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z; rovnako predmetnou žiadosťou si žalobca uplatnil nárok na priznanie úrazovej renty pretransformovaním nároku na náhradu za stratu na dôchodku

- predmetnej žiadosti žalovaná nevyhovela a rozhodnutím z 19. marca 2019 rozhodla, že žalobca nemá nárok na úrazovú rentu

[svoje rozhodnutie zdôvodnila jednak tým, že žalobcovi bola poukazovaná náhrada za stratu na zárobku od 01. januára 2001 až do 16. októbra 2003 s tým, že od 17. októbra 2003 bola výplata náhrady za stratu na dôchodku zastavená z dôvodu priznania starobného dôchodku, čím došlo k podstatnej zmene pomerov rozhodujúcich pre určenie sumy náhrady za stratu na zárobku a jednak (čo do posudzovania náhrady za stratu na dôchodku) tým, že suma pravdepodobného fiktívneho starobného dôchodku určená k 17. októbru 2003 ako aj suma skutočného starobného dôchodku priznaného k 17. októbru 2003 bola v sume 9.219,-Sk, keďže tieto sumy boli obmedzené najvyššou výmerou dôchodku podľa § 24 ods. 4 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov, čím sa teda

strata na dôchodku rovnala hodnote 0,-Sk]

- na odvolanie žalobcu generálny riaditeľ žalovanej tu žalobou preskúmaným rozhodnutím odvolanie v celom rozsahu zamietol a potvrdil prvostupňové správne rozhodnutie z 19. marca 2019

[v odôvodnení svojho rozhodnutia dospel k záveru, že žalobca nebol vo svojich nárokoch ukrátený; vo vzťahu k náhrade za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti uviedol, že žalobca by na túto náhradu nárok nemal, nakoľko dôchodkový vek dovŕšil pred 31. decembrom 2003 (55 rokov dovŕšil dňa XX. T. XXXX) a ukončil pracovný pomer pred 31. decembrom 2003, a teda neexistuje strata, ktorá by sa mala z pracovného pomeru kompenzovať; jedinou náhradou, na ktorú by mal žalobca k 31. decembru 2003 nárok, bola náhrada za stratu na dôchodku, avšak nárok na jej náhradu nevznikol, keďže prepočtom, ktorým sa od sumy fiktívneho starobného dôchodku určenej na účely zistenia sumy starobného dôchodku, na ktorú mal žalobca nárok, ak by nedošlo k vzniku choroby z povolania, odpočíta suma reálne priznaného starobného dôchodku; v tomto prípade rozdiel z týchto súm dosiahol hodnotu 0,-Sk].

37. Najvyšší súd po preskúmaní súdneho a pripojeného administratívneho spisu žalovanej konštatuje, že krajský súd správne postupoval, keď dospel k záveru, že rozhodnutie žalovanej aj v spojení s prvostupňovým správnym rozhodnutím je nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov a podľa súdu sčasti aj pre nezrozumiteľnosť.

38. V prejednávanej veci bolo kľúčovým vyriešenie zásadnej otázky, či na strane žalobcu sú splnené podmienky pre vznik nároku na tzv. transformovanú úrazovú rentu. Podľa § 272 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z., náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity a náhrada za stratu na dôchodku, ktoré sa vyplácali k 31. decembru 2003, a nárok na ich výplatu trvá aj po tomto dni, sa považujú od 01. januára 2004 za úrazovú rentu, a to v sume, v akej patrili do 31. decembra 2003. V prípade žalobcu do úvahy prichádzali dva spôsoby, ako dosiahnuť od 01. januára 2004 vyplácanie transformovanej úrazovej renty. Po prvé, buď preukázaním, že žalobcovi bola k 31. decembru 2003 vyplácaná náhrada za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti a táto bola naďalej vyplácaná podľa § 272 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z., alebo po druhé, preukázaním, že žalobcovi bola k 31. decembru 2003 vyplácaná náhrada za stratu na dôchodku a táto bola naďalej vyplácaná podľa § 272 ods. 3 menovaného zákona.

39. Najvyšší súd sa stotožňuje so záverom krajského súdu, že kľúčovou okolnosťou, ktorou sa mali správne orgány oboch stupňov osobitne zaoberať, bolo, či tieto náhrady sa vyplácali k 31. decembru 2003 a nárok na ich výplatu trval aj po tomto dni, tak ako to predpokladá vyššie citované ustanovenie § 272 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z.

40. Podľa názoru súdu žalovaná nie je oprávnená zasahovať do predmetných nárokov za obdobie do 31. decembra 2003 s tým, že právomoc rozhodnúť o vzniku či trvaní nárokov v prípade pracovnoprávneho sporu má iba civilný súd. V predmetnej veci síce Okresný súd Žiar nad Hronom rozsudkom z 21. októbra 2002, č. k. 5C 44/02-45 uložil zamestnávateľovi žalobcu povinnosť zaplatiť stratu na zárobku počas dočasnej pracovnej neschopnosti za obdobie rokov 1994 až 2000 ako aj náhradu za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti, avšak z rozsudku nevyplýva, že by náhrada za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti sa k 31. decembru 2003 vyplácala a zároveň príslušný nárok trval aj po tomto dni. Pokiaľ by žalobca inicioval konanie pred civilným súdom a tento by právoplatne rozhodol o vzniku či trvaní nároku na náhradu za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti k 31. decembru 2003, žalovaná by bola takýmto rozhodnutím viazaná (§ 198 ods. 1 časť pred bodkočiarkou zákona č. 461/2003 Z.z.). Vzhľadom na to, že v predmetnej veci civilný súd o tejto otázke nerozhodol, podľa názoru súdu bola žalovaná oprávnená si urobiť o predbežnej otázke úsudok aj sama (§ 198 ods. 1 časť za bodkočiarkou v spojení s § 198 ods. 2 a contrario zákona č. 461/2003 Z.z.). V tejto časti neopodstatnenosť žalobcovho nároku bola zo strany žalovanej odôvodňovaná jednak poukazom na skutočnosť, že žalobcovi bol od 17. októbra 2003 priznaný starobný dôchodok a jednak odkazom na rozhodnutie evidované pod číslom R 44/2002, podľa ktorého za podstatnú zmenu pomerov poškodeného, odôvodňujúcu zmenu v úprave jeho nároku za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity, treba

považovať priznanie starobného dôchodku na jeho žiadosť; zdrojom jeho príjmu je dôchodok ako dávka sociálneho zabezpečenia, a nie mzda, respektíve jej náhrada. Vo vzťahu k predmetnému rozhodnutiu je nutné uviesť, že toto vychádzalo z právneho stavu účinného po prijatí novely Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. zákonom č. 188/1988 Zb., účinným od 01. januára 1989, ktorý v bode 149. zmenil dovtedy platné a účinné ustanovenie § 195a prv považujúce za škodu aj prípadnú stratu na dôchodku tak, že za škodu podľa tohto zákonníka už prípadnú stratu na dôchodku nepovažoval, čo vo svojej podstate znamenalo, že odškodňovanie prípadnej straty na dôchodku sa vylúčilo z pracovnoprávnej úpravy a presunulo sa do oblasti sociálneho zabezpečenia. Konkrétne to znamenalo, že od 01. januára 1989 sa nárok za stratu na dôchodku stal predmetom úpravy sociálneho zabezpečenia, a teda do hrubého zárobku, z ktorého sa vypočítaval starobný dôchodok, sa započítavala aj náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti pracovníka, ktorý utrpel pracovný úraz alebo u ktorého bola zistená choroba z povolania. V dôsledku tejto skutočnosti, potom poberateľovi tohto starobného dôchodku, zákonný nárok na výplatu náhrady za stratu na zárobku zanikol. V tomto smere bolo potom podľa názoru najvyššieho súdu žiadúce, aby prvostupňový správny orgán (pokiaľ odkazoval na uvedený judikát) aj s odkazom na právnu úpravu účinnú v tom ktorom rozhodnom období preukázali opodstatnenosť aplikácie práve tohto judikátu na prejednávany prípad. Z obsahu prvostupňového rozhodnutia bližšie zdôvodnenie nevyplýva. Rovnako je potrebné vytknúť, že v súvislosti s nárokom na náhradu za stratu na dôchodku je v prvostupňovom rozhodnutí uvedená iba konečná suma fiktívneho starobného dôchodku, avšak bez bližšej špecifikácie postupu, ako ku konečnej sume fiktívneho starobného dôchodku žalovaná dospela. V tomto smere je vhodné poukázať tiež na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. septembra 2011, sp. zn. 9So/98/2010, podľa ktorého Sociálna poisťovňa nie je oprávnená na výpočet náhrady za stratu na dôchodku žalobcu, ktorý sa stal poberateľom starobného dôchodku pred 01. januárom 2004 (tu od 17. októbra 2003). O výške náhrady za stratu na dôchodku žalobcu k 31. decembru 2003 môže rozhodnúť len civilný súd, a to i v prípade, že jednotlivé splátky náhrady za stratu na dôchodku sú už premlčané.

41. Tieto nedostatky neboli odstránené ani odvolacím správnym orgánom, ktorý navyše na rozdiel od prvostupňového správneho rozhodnutia nesplnenie podmienky vzniku nároku na náhradu za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti odôvodnil tým, že žalobca po prvé dovŕšil dôchodkový vek pred 31. decembrom 2003 (vychádzajúc z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. decembra 2003, sp. zn. 2So/239/2003 žalobca dovŕšil dôchodkový vek vo veku 55 rokov, teda dňa XX. T. XXXX) a po druhé, že žalobca ukončil pracovný pomer pred 31. decembrom 2003, na základe čoho neexistovala strata, ktorá by sa mala z pracovného pomeru kompenzovať. Podľa súdu je totiž potrebné rozlišovať pojmy ako dosiahnutie fyzického veku, dosiahnutie dôchodkového veku a priznanie starobného dôchodku. Podľa § 195 ods. 5 Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. v znení účinnom v čase od 01. januára 2001, náhrada za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti prislúcha zamestnancovi najdlhšie do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom dovŕši 65 rokov veku. Z uvedeného je zrejme, že sa jedná o fyzický vek (nie vek dôchodkový) dovŕšenie ktorého má za následok zánik nároku na náhradu za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti. Vo vzťahu k druhému dôvodu zániku príslušného nároku spočívajúcim v ukončení pracovného pomeru, žalobca už v podanom odvolaní uvádzal a mal za to, že odo dňa 01. marca 2003 sa stal nezamestnaným predovšetkým pre chorobu z povolania, keď pre zníženú pracovnú schopnosť ho zamestnávateľia odmietali do zamestnania prijať. Mal za to, že nárok na náhradu za stratu na zárobku od 01. marca 2003 trval a trval tiež v roku 2004, keďže až v roku 2004 požiadal o priznanie starobného dôchodku, ktorý bol následne aj priznaný späť k 17. októbru 2003. Podľa názoru súdu sa jednalo o zásadnú námietku, na ktorú sa vyžadovala relevantná odpoveď. Vo vzťahu k nároku na náhradu za stratu na dôchodku súd odkazuje na predchádzajúci bod 41 pojednávajúci aj o tomto nároku.

42. Zákon č. 461/2003 Z.z. v ustanovení § 209 vymedzuje obsahové a formálne náležitosti rozhodnutia. Dôležitou súčasťou rozhodnutia je odôvodnenie, ktoré nadväzuje na výrokovú časť rozhodnutia. V odôvodnení rozhodnutia správny orgán uvedie, ktoré skutočnosti boli podkladom na rozhodnutie, akými úvahami bol vedený pri hodnotení dôkazov, ako použil správnu úvahu pri použití právnych predpisov, na základe ktorých rozhodoval. Zásadným je tiež riadne odôvodnenie ako sa vyrovnal s návrhmi a námietkami účastníkov konania a s ich vyjadreniami k podkladom rozhodnutia. Účelom odôvodnenia je

zhrnúť a zhodnotiť všetky skutočnosti, ktoré sú podkladom pre výrok rozhodnutia. Preto správny orgán v odôvodnení rozhodnutia musí uviesť nielen hodnotenie dôkazov ktoré vykonal, ale reagovať aj na pripomienky, návrhy a vyjadrenia účastníkov konania, i keď ich pri svojom rozhodovaní nebral do úvahy, lebo odôvodnenie má poskytnúť skutkovú a právnu oporu výroku rozhodnutia. V odôvodnení je nevyhnutné opísať podstatu veci, realizovať rozbor dôkazov a ostatných podkladov pre rozhodnutie, správny orgán musí reagovať na pripomienky a návrhy účastníkov konania, na ich vyjadrenia k podkladom rozhodnutia a musí sa vysporiadať aj s prípadnými rozpormi jednotlivých dôkazov. Následne sa musia uviesť závery o tom, ktoré skutočnosti sa považujú za nepochybné zistené, musí sa posúdiť ich právny význam a vysloviť úsudok o predmete konania a zdôvodniť použitie právnej normy a konkrétneho ustanovenia súvisiaceho s predmetom konania.

43. Vzhľadom na to, že správne rozhodnutia vyššie uvádzané požiadavky nespĺňajú, krajský súd správne postupoval, keď obe rozhodnutia zrušil pre ich nepreskúmateľnosť a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. Najvyšší súd preto kasačnú sťažnosť podľa § 461 SSP ako nedôvodnú zamietol. V ďalšom konaní bude povinnosťou žalovanej postupovať v zmysle vyššie uvedeného, opätovne sa riadne zaoberať žalobcom uplatneným nárokom a svoje rozhodnutie v dotknutej časti riadne a náležite odôvodniť aj s citáciou relevantnej právnej úpravy a účinnej v tom ktorom období (január 2001/október 2003).

44. O náhrade trov kasačného konania rozhodol najvyšší súd tak, že v konaní úspešnému žalobcovi ich náhradu nepriznal, nakoľko v kasačnom konaní mu žiadne trovy nevznikli (§ 467 ods. 1 SSP, § 167 ods. 1 SSP v spojení s § 163 SSP).

45. Toto rozhodnutie prijal najvyšší súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.